श्रीगणेशायनमः॥ ॥ ओंनमोसद्गुरु श्रीमूर्ती॥ चराचर तुझी विभूती॥ विश्वात्मा विश्व
स्फूर्ती॥ अमूर्तमूर्ती गुरुराया॥१॥ तुझे मूर्तीचे महीमान॥ सकळ शास्त्रा अतर्क्य जाण
श्रुती नेघतले मौन॥ शब्द आण वाहिली॥२॥ आण वाहिली दृष्टांती॥ तुज समान नाही
दुजी स्थिती॥ जे जे यो जावे उपपती॥ ते ते विभूति तुझी॥३॥ तुझीया प्रभावाचिये शीरखोडी॥
जे हुजेपणाचे मूळ तोडी॥ मग हक्रुपणाचे परवडी॥ दृष्टांत काढी कोण कोटे॥४॥ कोटे तुझे स्मा
न मान॥ हे चसर्वथा न कळे जाण॥ अगाध तुझे महीमान॥ कैसे निध्यान करावे॥५॥ हे तु मातु
दृष्टांतु॥ नरिघे जाचे ठीवे आंतु॥ तो भागवतीचा भावार्थु॥ बोविया तु बोलविशी॥६॥ ते माझे
स्त म्हाटे आरीख बोल॥ सद्गुरु निके लैखोल॥ तेथी च्या प्रेमाचे जे बोल॥ जाणती केवळ गुरुभक्त॥
॥७॥ जासी नाही गुरुचरणी भक्ती॥ त्यासी कैसेनि होईल बिरक्ती॥ जरि पढले श्रुतिस्मृती॥ व्यास
व्युत्पत्ती केल्याही॥८॥ करिता साधनाच्या कोटि॥ साधनी समाधान नुठी॥ ज्ञाती यास द्गुरुकृपादृष्टी
अलत्वे पुष्टी गुरुभक्ता॥९॥ जातूं सद्गुरु श्री जनार्दना॥ सकळ जगाचे अधिष्ठान॥ भुतिभूतात्मा तु

भा०

आपण॥ सहजे जाण समसाम्य॥१०॥ समसाम्य सर्वभुती॥ जासी घडे सद्गुरुभक्ती॥ तेचि ये श्रीमहाभा अ०
गवती॥ अर्थ भासी प्रविष्ट॥११॥ जालीया सद्गुरू [illegible] पावरीष्ट॥ न करिता व्युत्पत्तिचे कष्ट॥ भागवतार्थी हो
य प्रविष्ट॥ अनुस्युत भावार्थी॥१२॥ हृदई जालीया सद्भावो॥ भावे प्रगटे देवाधिदेवो॥ तेथे भागवताचा
अभिप्रावो॥ सहजचि पाहा होय सावे॥१३॥ या लागी करिता गुरुभक्ती॥ प्राप्त होय जे भागवतार्थी॥
तेथे काव्यादि व्युत्पत्ती॥ नाना युक्ती किमर्थ॥१४॥ किमर्थ करावे शास्त्र ज्ञान॥ किमर्थ करावे तथा ध्यान॥ या
त्न ते बोलले नेणे संपूर्ण॥ सद्गुरुचरण साधका॥१५॥ वाचूनिया गुरुभजन॥ शीष्यासी नोहे समाधान॥ या
हुनिया श्रेष्ठ साधन॥ नाही जाण सर्वथा॥१६॥ सा सद्गुरु कृपा परिपाटी॥ हकारी पूर्णीर्ध पेरिपा कोटि॥
ना खाणि तलीजी मकारी॥ यथार्थ दृष्टी निजबोधे॥१७॥ उत्सगा जीया रस होय॥ तो रविजी यान राहे॥ त्याचा
आकूनीया पाहे॥ गुळ होय सपिंड॥१८॥ तो हि रवि नालीगाड धरि॥ मग साखर की जे रासपुडी॥ ते ही वो
टूनिया चतुरि॥ नाबद करि जे रोकडी॥१९॥ तैसे हे श्रीभागवत जाण॥ मुखी बोलीला श्रीनारायण॥
तेचि श्रीव्यासे आपण॥ दशलक्षण वर्णिले॥२०॥ जे दशलक्षण परवडी॥ श्रीशुकमुखे चढली गोडी

तेथील कठीण पद बंध मोडी ॥ टीका चोखडी श्रीधरी ॥ २१ ॥ श्री तें श्रीधरीचे व्याख्यान ॥ भा
वार्थदीपिका जाण ॥ त्या भावार्थाचि सद्भाव गुण ॥ केले निरूपण देशभाषा ॥ २२ ॥ मूळवक्ता हे क
नारायण ॥ व्यासवक्ता श्रीधर व्याख्यान ॥ सात मुक्तीचे लक्षनी गोउपण ॥ एक जनार्दन कविकर्ती
॥ २३ ॥ मुक्तीबीज श्रीनारायन ॥ श्रम याचे ठाई धरिले जाण ॥ ते नारदक्षेत्रि संपुर्ण ॥ पिक परिपूर्ण नि
डारले ॥ २४ ॥ त्याचि व्यासे दृढ लक्षण ॥ संपूर्ण केली संवगण ॥ शुके परीक्षितीच्या खळा जाण ॥ मिळू
नि निजकण काढिले ॥ २५ ॥ तेचि शास्त्रार्थ जाण ॥ श्रीधरे निजबुद्धी पाखडून ॥ काढिले निडाराचे कण
॥ अति सघण सकंटक ॥ २६ ॥ त्याशी पक्कान्ने चोखडी ॥ मऱ्हाटी याद मोडी ॥ हे का जनार्दने केली परवडी
ते जाणति गोडी निजात्मभक्त ॥ २७ ॥ त्या श्रोत्याचे नि अवधारे ॥ जनार्दन कृपासावधाने ॥ पूर्वार्ध हे का
जनार्दने ॥ संपूर्ण करणे देशभाषा ॥ २८ ॥ तेथ प्रथमाध्याई अनुक्रम ॥ वैराग्य उत्पत्तिचा संभ्रम ॥ कुल
क्षयाधी पुरुषोत्तम ॥ करी उपदेशा ब्रह्मशापे ॥ २९ ॥ दुसऱ्या पाई अनुक्रम वरि ॥ नारद वसुदेवाच्या घरी ॥
निमि जायंत प्रश्नोत्तरि ॥ पंचाध्यायी खरी संपली ॥ ३० ॥ षष्ठाध्यायी श्रीकृष्णमूर्ति ॥ पाहो आली यासुर

भा०
२

बरपंक्ति ॥ ती ही प्रार्थिता श्रीपति ॥ निजधामा प्रति जावया ॥ ३१ ॥ हे कोनि सुरवराचि विनति। द्रवोनि
अरिष्टभूत द्वारावती। उद्धवे प्रार्थिला श्रीपति। निजधामाप्रति मजनेई ॥ ३२ ॥ त्याचे प्रश्नाचे प्रश्नोत्तर
सांगयुक्त ज्ञान गंभीर। सप्तमाध्यायी शार्ङ्गधर। थोडेनि पाही बोलिला ॥ ३३ ॥ तेथ त्यागसंग्रह लक्षण ॥
यदु अवधूत संवाद जाण ॥ चोविसा गुरूंचे प्रकरण। केले संपूर्ण अष्टमाध्यायी ॥ ३४ ॥ श्रद्धासंग्रह ज्ञानविश्वा
स। तेथे नाना मताचा मतनिरास। दशमाध्यायी हृषीकेश ॥ ज्ञानविलास बोलिला ॥ ३५ ॥ अकरावे अ
ध्यायी जाण ॥ बद्ध मुक्ताचे लक्षण ॥ सांगोनि साधूचे लक्षण। भक्ताचे संपूर्ण दाविले रूप ॥ ३६ ॥ भागवति
बारावा अध्यावो ॥ अतिगुह्य बोलिला देवो ॥ तेथील ललाविना अभीप्रावो ॥ पडे संदेह सज्ञाना ॥ ३७ ॥ बाराव
अध्यायाची किल्ली। युक्ति प्रयुक्ति नातुडे बोली। जनार्दन कृपा माउली। तेणे मार्ग दाविली ग्रंथाची ॥ ३८ ॥
तद्वादशाध्याइ निरोपण ॥ सत्संगाचा महीमा गहण। कर्माचा कर्ता कोण ॥ त्यागीते लक्षण कृष्णाचे ॥ ३९ ॥
तो द्वादशाध्यावो टेकता ॥ ज्ञान संलग्न हाय चित्ता। आडवी टाके विषयावस्था। तेणे बोधकता साधका ॥ ४० ॥
गुणवैषम्याचे लक्षण ॥ तेणे विषयावस्था गहण। तेथ सत्वशुद्धीचे कारण। केले निरूपण त्रयोदशी ॥ ४१ ॥
तेचि प्रसंगे यथोचित ॥ चित्त विषयाचे जग्रथित। उगवावया हंसगीत ॥ सुनिश्चित सांगीतले ॥ ४२ ॥

उद्धवगीति जनिरोपिले ज्ञान ॥ समाधीपर्यंत समाधान । तेचि साधावया समाधान ॥ चवदाता आपण बो
लिला देवे ॥ ४३ ॥ साधनामाजी मुख्य भक्ति ॥ सगुण तेचि माझी निर्गुण मूर्ति ॥ योगयुक्त ध्यानस्थिती ॥
बोलिला श्रीपति चतुर्दश ॥ ४४ ॥ विविधा सिद्धीची धारणा स्थिती ॥ देव सांगीतली उद्धवाप्रति ॥ सिद्धि बाध
का जे प्राप्ति ॥ हे पंधरावा ॥ आणि निरूपिले ॥ ४५ ॥ हे पंधराव्याची धा अपुर्व सोळावा ॥ ~~देव सांगीतली उद्धवाप्र~~
ति तात उच्चलले उत्तराधी ॥ तो कथासंबंध अवधारा ॥ ४६ ॥ षोडशी भगवद्विभूती ॥ सतरा अठरा अध्यायां प्रती ॥ व
र्णाश्रम गति ॥ विधानास्थिति निरूपण ॥ ४७ ॥ एकुणसावा अध्याय म्हण ॥ ज्ञाननिर्णयाचे महीमान ॥
उद्धवाचे यमनिमादि प्रश्न ॥ सांगीतले ज्ञान परिपाके ॥ ४८ ॥ त्या ज्ञानाधिकाराचा योग ॥ अज्ञान ज्ञान मध्य
स्थ मार्ग ॥ विसावे अध्यायी श्रीरंग ॥ त्रिविधभाग बोलीला ॥ ४९ ॥ तेथ गुणदोषाचि अवस्था ॥ उद्धवे टेवि
लीवेदाचे माथा ॥ तेवर्णाद संख्या ॥ केली तत्त्वता एकविसात ॥ ५० ॥ तेचि वेदवाद व्युसाती ॥ तत्त्वाच्या संख्या कि
ति ॥ ते तत्त्व संख्या उपपत्ति ॥ केली श्रीपति यथान्वये ॥ ५१ ॥ सकळ तत्त्वाचे विवेचन ॥ प्रकृति पुरुषाचे लक्षण
जन्ममरणाचे प्रकरण ॥ केले निरूपण बाविसावा ॥ ५२ ॥ साहोनिया परापराध ॥ स्वयें राहावे निर्द्वंद्व ॥ हा
भीक्षुगीत संवाद ॥ केला विषद तेविसावा ॥ ५३ ॥ अद्वैती राहावया स्थिती ॥ चोविसावा संख्या विस्तृती ॥ नि
र्गुणो गुणापासोनि गुणोत्पत्ती ॥ [illegible]

।मथ्यागुण॥ येअद्वैत प्रासीला गीजाण॥ केलेनिरूपसंख्याचे॥ ५५॥ तामथ्यागुण भरतापुरुष।अगुण
णाचासन्निपात॥ बोलिलापंच्च विसाव्यात॥ निर्गुणोक्त निजनिष्टा॥ ५६॥ सविसाव्वो अध्या प्रति॥ अनिका या
र अनुतापाचि शाली॥ भोगीता उर्वशीकाम प्रासी॥ पावला विरक्ति पुरूरवा॥ ५७॥ भजन क्रियामुक्तलक्षण॥
वैदीकतांत्रीक मिश्रभजन॥ याउद्धव प्रश्नाचे निरूपण॥ केलेसपूर्ण सत्ताविसावा॥ ५८॥ माहा योगाचे यो
गभांडार॥ परम ह्याते ज्ञान गंभीर॥ निजसुखाचे सुखसार॥ केवळचिन्मात्र अठ्ठाविसावा॥ ५९॥ त्याचि अध्या
यामाजी जाण॥ संसार अंसभावाचा प्रश्न॥ उधवे केला अतिगहन॥ त्याचे ही प्रतिवचन दिधले देवे॥ ६०॥
एकादशाचा निजकळस॥ भक्ति प्रेमाचे अतिविलास॥ एकुणतिसावा सूरस॥ ज्ञानोपदेशु भक्तियुक्त॥
॥ ६१॥ पुढिले दो अध्यायांआत॥ स्त्रीपुत्रादी कुळाचा घात॥ होता उद्धवीना ज्ञान समर्थ॥ तें प्रत्यक्ष भू
त हरि दावि॥ ६२॥ ब्राह्मणाचा शापकटीण॥ शापे बाधिला श्रीकृष्ण॥ इतराचि कथा कोण॥ कुरुनि ईल
न ब्रह्मशापे॥ ६३॥ ब्राह्मणाचा कोप समर्थ॥ सगळा समुद्र केला मूत॥ शिवाचा केला लिंगपात॥ ब्रह्मशोभ
तनिमित्यार्थ॥ ६४॥ यालागी सज्ञान अथवा मुग्ध॥ तीहीन करावा ब्रह्मविरोध॥ हेचि दावावयामुकुंद॥ कुळक्षयो
प्रसिध दाखवि॥ ६५॥ निज देहासि जो करि घात॥ तो जराव्याध केला मुक्त॥ यथवरि देहातित॥ क्षमायुक्त तो सज्ञान
॥ ६६॥ एकूणतिसपरियंत आध्यायत॥ ह्या उपदेशीले ज्ञानार्थ॥ पुढिले दोन आध्यायात॥ स्वये दाविन विदहले॥ ६७॥

राम अयोध्या घेउनि गेला । ह्मणोनि जेद हेही सांडीला ॥ येणे देहाभिमान मिथ्या केला । तरावया पुढीलां मुमु
मुक्षां ॥ ६८ ॥ पधरा आध्याय पूर्वार्धी ॥ व्याख्यान जाले अतिशुध ॥ सूत्रप्राय उत्तरार्धी ॥ दाविले विषद अध्यायार्थ ॥
॥ ६९ ॥ सांद्य सद्गुरु जनार्दन कृपागुणें साधिकवचने वदिया सोचीं ॥ श्रोता घावे अवधान । पुढील उत्तरार्ध
व्याख्यान ॥ एका जनार्दन बोलवि ॥ ७० ॥ गगनि उगवला अंशुमाळि । जेवि विकास कमळा कमळीं । तेवि जनार्दन
कृपा मोळी ॥ कवित्व नव्हा कवि कासे ॥ ७२ ॥ वेणू घेउनिया हाती ॥ विश्वा मोहीले कृष्णनाथे । तेवि कविश्वर करो
नि माते ॥ वक्ता येथे जनार्दन ॥ ७३ ॥ तो जनार्दन कृपाक्षराब्धी ॥ जाचे कृपे कोना ही अवधी ॥ तणे उत्तरा
र्धे प्रबेंद्रो बुद्धी ॥ अर्थ सीधी समवते ॥ ७४ ॥ मागील कथा संगति । पधरावे अध्याया अति । सीधी बोध
कामाझे प्राप्ती ॥ ऐसे श्रीपति बोलीला ॥ ७५ ॥ एवं साउनि सिद्धिचे ध्यान ॥ मासे स्वरूपि राखावे मन । हे एक
नि कृष्ण वचन ॥ उद्धवे प्रश्न माडीला ॥ ७६ ॥ उद्धव ह्मणे श्रीकृष्णनाथा ॥ विनति अवधारि समर्था । तुझ्या विभु
ति समस्ता ॥ मज तत्वता सांगाव्या ॥ ७७ ॥ ॥ श्लोक ॥ उद्धव उवाच ॥ त्वं ब्रह्म परमं साक्षादनाद्यंतमपावृ
तं ॥ सर्वेषामपि भावानां त्राण स्थित्यप्ययोद्भवः ॥ १ ॥ भूत भौतिकाचे तु कारण । तुजपासोनि जन्म
स्थिति निधन । ईतुके करोनि अकर्ता जाण ॥ ब्रह्मपरिपूर्ण तु या लागी ॥ ७८ ॥ ह्मणसी तुजसाति स्थिती मरण
भूताते प्रकृति करि जाण ॥ ते प्रकृति तुझे अधीन ॥ तुजपासोनि चळन प्रकृतिसी ॥ ७९ ॥ या लागी प्रकृतिसि परतंत्र

तूं परमात्मा स्वतंत्र ॥ अनादि अव्ययो अपार ॥ आत्मा ताणार न कळोचि ॥ ८० ॥ ... ॥ तुस आवरण
जीवाचे स्वरूप गा तू अपणे ॥ तू अनंत गा चीरावरणे ॥ परि जीवपण तुज नाही ॥ ८१ ॥ जीवूति तुका अ
ज्ञान युक्त ॥ तू ज्ञानातित निश्चीत ॥ यालागी ब्रह्म तु साक्षात ॥ अविनाश व तअपरोक्ष ॥ ८२ ॥ तो तूं अ
परोक्ष केसा म्हणशी ॥ सर्वि सर्वत्र अवाह्य अस शी ॥ ऐसा असोनि अतर्क्य होशी ॥ हृषीकेशी ते ऐक
॥ ८३ ॥ ॥ श्लोक ॥ उच्चावचेषु भूतेषु दुर्ज्ञेयमकृतात्मभिः ॥ उपासते त्वां भगवन्याथातथ्येन ब्राह्मणाः ॥
मशकादि हीरण्यगर्भ पर्यंत ॥ तू स बाह्य सर्व भूती सतत ॥ ऐसीया तू ते निश्चीत ॥ ब्राह्मण जाणवे दार्थे
॥ ८४ ॥ आकळुनि उपनिषदार्थी ॥ तुझा ठाई भजन युक्त ॥ ते तुज सर्वगत ते जाणत ॥ सुनिश्चित सर्वदा
॥ ८५ ॥ सा सर्वी त्याचा पाहाता पार ॥ अचिंत्य अनंत ऐश्वर्य धर ॥ सा तुज नेणति प्राकृत नर ॥ ऐकविचार त
याचा ॥ ८६ ॥ जे मनाचे विकल्प ॥ उपस्थाचे अंकिले ॥ जे रसने चे पोसणे जाले ॥ निद्रेने केले घरजावाई ॥ ८७ ॥
सासी स्वतःसिद्ध स्वरूपा ही ॥ सर्वगत न पडे चि ठायी ॥ निजात्मता न कळे देही ॥ सदा विषइ भूलले ॥ ८८ ॥
वीषयी चंचळ अंतःकरण ॥ सासी नेणे ध्यान सगुण ॥ निर्गुणी प्रवेश नाम न ॥ अज्ञान जन केविं तरती ॥ ८९
न करिता नाना विंतती ॥ न धरिता ध्यान स्थिती ॥ तुझा उत्तमा आविर्भूती ॥ सासांग निश्चिती भजनासी ॥ ९०

जया ज्या तुझ्या विभूती ॥ पूर्वी उपासी त्या आसंती ॥ दृढ भावें करोनिया भक्ति ॥ तुझी स्वरूप प्राप्ती पावले
९१ त्या सकळ तुझ्या विभूति ॥ कवण स्थीति कवण युक्ति ॥ कवण भाव कवण गती ॥ हे निश्चिती मज सांगा
९२ ह्मणशी सकळ भूतां प्रती ॥ तुचि बोलखमास्यां विभूति ॥ तरि ते तुझी अंतर्स्थिति ॥ न कळे श्रीप
ति अमुचेनि ॥ ९३ ॥ श्लोक ॥ गुह्य स्त्वमसि भूतात्मा भूतानां भूत भावनः ॥ न त्वां पश्यन्ति भूतानि पश्यन्तं मोहितानि ते ॥४॥
सर्व भूतांचा हृदयस्थ ॥ हृदयी असोनि अति गुप्त ॥ तो तूं ते भूते समस्त ॥ न देखत देहभ्रमे ॥ ९४ ॥ त्या देहभ्रमासि
देवराया ॥ समूळ कारण तुझी माया ॥ तेथे तुझी कृपा झालीया ॥ माया जाय विलया गुप्ती ॥ ९५ ॥ मग सर्वत्र सर्व
दाही ॥ सर्व भूतिं सबाह्य देही ॥ तुझे स्वरूप ठाई ठायी ॥ मग देखे पाही सदोदीत ॥ ९६ ॥ यवढे तुझे कृपेचे करणे ॥
ते कृपा लाहीजे कवणे गुणे ॥ या लागी तुझ्या विभूती उपासने ॥ तुझे कृपे कारण गोविंदा ॥ ९७ ॥ याचि लागी वि
भूतिचि स्थिति ॥ समूळ सांगावि मज प्रति ॥ तेची अर्थी चि विनंति ॥ पुढ पुढती करितसे ॥ ९८ ॥ श्लोक ॥ याः काश्च भूमौ दिवि वै रसायां विभूतयो दिक्षु महाविभूते ॥ ता मह्यमाख्याह्यनुभाविता स्ते नमामि ते ॥ स्वर्ग मृत्यु पाताळ
स्थिती विस्तार जया दशदिशा प्रति ॥ त्या समस्त हि तुझ्या विभूति ॥ सांग श्रीपति मजलागी ॥ ९९ ॥ ऐसा करो
निया प्रश्न ॥ उद्धव घातले लोटांगण ॥ सकळ तीर्थाचे जन्मस्थान ॥ मस्तकि श्रीचरण वंदिले ॥ १०० ॥ हे कोनि उ
द्धवाच्या प्रश्नासी ॥ परम संतोष हृषिकेशी ॥ पुरस्करोनि उद्धवासी ॥ काय त्यासी बोलीला ॥ १ ॥ वैरि गजयोद्धा जो
पंचानन ॥ कोदंड दीक्षा ब्रतापमळून ॥ सखा जीवलग पढीयंता जाण ॥ जीउ प्राण जो माझा ॥ २ ॥ ज्याचे रथीचे
मी धुरेवरि ॥ ज्याचा अश्वाचा वाकुदोर धरि ॥ जो उपदेशिला कुरुक्षेत्री ॥ उभय सेने माझारि रणरंगी ॥ ३ ॥ तो नरा

वतार अर्जुन ॥ त्याच्या हे सातु सा प्रश्न ॥ हे सा उद्धवा सी संतोषे न ॥ काय श्रीकृष्ण बोलीला ॥ ४ श्लोक ॥
श्रीभगवानुवाच ॥ इदमेतं तु हे इदः प्रश्न प्रश्न वि दी वर ॥ युधु स्क नाविनष्टाने स्नपलेदर्जे नेनवे ॥ ४ ॥ ॥ टीका ॥ (८५
हाचि प्रश्न मज कारणे पूर्वि पुशिला अर्जुने ॥ तेव्हा तिरस्कारानि दुर्योधने युद्ध सत्राण मांडिले ५ आणि नि ईलणि
प्रतापपूर्ण धीरविर अणि सन्मान ॥ प्रश्न केला मा जो विचक्षण ॥ माझा आत्मा जाण अर्जुन ॥ ६ ॥ तेणे अर्जुने कुरुक्षे
त्री ॥ युद्ध समयी माहामारि ॥ स्वजन वधाचे भय भारि ॥ हाचि प्रश्न करि मज तेव्हा ॥ ७ ॥ श्लोक ॥ हाता हाती वधंग
थे मध्य में राज्यं हेतु कं ततो निवृत्तोहं ताहं हतो यमित्ति लौकीक ॥ सततं दापुरुषव्या घ्रो युत्तया मे प्रति बोधितः
संततम्
अभ्य भाषत मामेवं यथा त्वं रण मूर्धनि ॥ ८ ॥ टीका ॥ केव्हडा ज्ञाला भाकारणे ॥ गुरुगोत्र पितृ व्याव
ध्यने ॥ हे अति निज मज कारणे ॥ नाही सुखणे प्राणाते ॥ ९ ॥ लौकिक धर्म प्रवृत्ति ॥ मी मारितां हे मरती ॥ हे म
हा मोहाचि भ्रांति ॥ उपजलिचि ति अर्जुना ॥ १ ॥ राजधर्मीचे धरोनि वर्म ॥ हातिवधाचे निद्य कर्म ॥ हाकेवळ
मजं अधर्म ॥ धर्माचा स्वधर्म बुडेल ॥ १० ॥ ज्याचे तीर्थ घ्यावे प्रातदिनि ॥ जे पूज्य जावे नरा सनि ॥ ते खोचूनि तिखट
बाणे ॥ भोगावि अवनी स्वगोत्रे ॥ ११ ॥ स्वगोत्र रुधिराचा पूर ॥ पृथ्वीवरि नोहे दुस्तर ॥ तेणे आह्मी होउ राज्य भोगा
धर ॥ हे कर्म घोर न करवे मज ॥ १२ ॥ कुळी स्त्रपुत्रबांधव जीजे जीहा ॥ बाण खोचावे त्याचे हृदयी ॥ या परी पूर्वज्ञा
पाही ॥ सात्को उतराई मानावे ॥ १३ ॥ जोचे करावे श्राद्ध तर्पण ॥ त्याचे वरि न घ्यावे प्राण ॥ भलते पूर्वजा झालो
उतिर्ण ॥ आली नागवणनि अधर्म ॥ १४ ॥ ॥ श्लोक ॥ सम त ॥ हातो वा प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्य
से महीम् ॥ ॥ ५
दोन्ही ने श्वरगा श्रीपति कोणही ताथी जु सांवे

युद्धिनिमात्तिया चगंगती ॥ अयोअलीयाराज्यप्रासी ॥ १५ ॥ हे सोने अनुतापे जाण ॥ साडुनि
घा धनुष्यबान ॥ शोकाकुलीत अर्जुन ॥ मधुनवदनरणरंगी ॥ १६ ॥ तेकाळि म्याधि जाण ॥ ते महावीर
पंचानन ॥ नानायुक्तिसमाधान ॥ तेही लक्षण अनधारी ॥ १७ ॥ अर्जुनारे हते तुकानेश्वर ॥ मके मूत्राचे
कोयार ॥ करिता नानाउपच्यार ॥ मरणनमरक्षणिक ॥ १८ ॥ जीवनिजनित्यनिर्मळ ॥ अजअव्यय अ
चळ ॥ अच्छेद्य अभेद्यअगक ॥ अचंचळनिज नित्य ॥ १९ ॥ अर्जुनारे कुसाचा ॥ देहो तुझेनि प्रयत्ने न वाचे ॥
जीउ तुसे निमारिल्या न वचे ॥ पातक कर्त्याचे अहंभावे ॥ २० ॥ लोका ताउ असते कळे ॥ तरि तुझेनि जाते मारिले
मी मारिता येणे बोले ॥ तुजचि गोविले अभिमाने ॥ २१ ॥ जो देहाच्या निर्मान कर्ता ॥ तोचीत याचा संहर्ता ॥
तू करण्या मारण्या परता ॥ व्यर्थ अहंता काघेसी ॥ २२ ॥ जरी हे अहंता तू न सांडिसी तरि सकळ हत्येचिया
राशी ॥ साचचीअत्मा तुज पाशी ॥ दोषी जालासि अर्जुना ॥ २३ ॥ एककापापाथी ॥ रे हाचीकर्माचीअहंता
जोघे आपुले माथा ॥ तो दोषी सर्वथा तिही लोकी ॥ २४ ॥ लोका स्वधर्मे तू पुससी ॥ तरि हे कक्षत्र्याचे क्षत्रध
र्मीसी ॥ समरंगणी पिसा पुत्रासी ॥ बधिता क्षत्र्यासी दोषनाही ॥ २५ ॥ युधस्थळी जे स्वधर्मे तीर्थ ॥ समरंगणी
निमे तोजी बनमुक्त ॥ जे तु निज भाग्ये प्रास ॥ ते तू अहीत मानीसी ॥ २६ ॥ कर्तादोष अहंतेच्या माथा ॥ तेजो
नातके देहअहंता ॥ तोचि कर्मे करूनि अकर्ता ॥ भोगूनि अभोक्ता ताचि एक ॥ २७ ॥ तोचीसंगामाजीनी:संग

अवघे जग तो एकला संग ॥ निराभीमानी अव्यंग ॥ तो सोराचांग समरंगणि ॥ २८ ॥ अर्जुना अभीमा
नसांडिता तू माझी पावसी समसाम्यता ॥ ते हासकळ पापाचि वार्ता ॥ तूज सर्वथा स्पर्शीना ॥ २९ ॥
त्मणसी केविजाय अंहता ॥ तरि मज लक्षूनि ततता ॥ स्वधर्मकर्म ते आचरीता ॥ चित्तशोधका तणे हो
य ॥ ३० ॥ नीमिळेल अलीया चिता ॥ तो लागे माझीया भक्तिपंथा ॥ भजने माझी समरसता ॥ माझ्या निज
भक्ता तत्काळ ॥ ३१ ॥ अर्जुना सांडावया अभीमान ॥ तू नाईकसी माझे वचन ॥ तरी जन्ममरणाचे भू
षण ॥ सकळ दोष जाण भोगीसी ॥ ३२ ॥ तू नित्यमुक्त अजअव्ययो ॥ हा बुडेल तुझा सद्भावो ॥ मग जन्म
मरणाचा निर्वाहो ॥ अविश्रम पाहा हो भोगीसी ॥ ३३ ॥ या कारणे न करणे हो की ॥ मग तिचे माथा टेउ
नि ॥ तू कायावाचामनि रुनि ॥ मज लागुनि शरण रिघ ॥ ३४ ॥ यापरि गात वता ॥ सद्भावे शरण येता ॥ तु
ज सकळ कर्मचि नाती ॥ मी सर्वथा शिवो नेदि ॥ ३५ ॥ यालागी गा कोदंडपाणी ॥ मरते मारिते सांडुनि दो
न्ही ॥ सेरा होई रणांगणि ॥ मी तुज लागी उद्धरिन ॥ ३६ ॥ तु एक यथ करिता ॥ मी एक तु ते उद्धरिता ॥ ऐसे भि
न्नत्व गा पार्था ॥ माझ्या शरणांगता असेना ॥ ३७ ॥ मज अनंता शरण येणे ॥ अणीजी तवेगळे उरणे ॥
ते गुरुक दगडाऐसे जीणे ॥ अनन्यपणे न शरण ॥ ३८ ॥ सरिता सागरा शरण गेली ॥ ते समुद्रचि होउनि
ठेली ॥ पुढति परतावया मुकली ॥ समरसी लीसिंधुवे ॥ ३९ ॥ गंगा पावोनि सीधुत्वासी ॥ मागील
यावाव चिना त्यासी ॥ ते विसबाहु सौंसीं अम समरसी ॥ शरण अहर्निशी असंडेस ॥ ४० ॥

दीप दावाग्नी भरी गेला॥ तो तत्क्षणाचि होऊनि ठेला॥ ते दिम जलागी शरण आला॥ तो मीच्चि ज्या
ला अर्जुना॥ ४१॥ पार्थ परिस पाचिके प्राप्तिचे॥ हे भूताकारण जे अच्युताचे॥ ऐसे सद्भावे जो देखे
साचे॥ तासी अभ्यासाचु ज्याचे साम्य ज्यला भे॥ ४२॥ मज जे आलया चेनि जस्थिति॥ संसार मुक्ती मुख्य
भ्रांति तेथ मारिता मी हे मरति॥ कोणे हे युक्ती मानावी॥ ४३॥ मृगजळ जेथ नसे॥ तथे तव कोरडेचि
असे॥ मध्य जेथ विलसे॥ तथे कही असे जळलेश॥ ४४॥ तेवि संसाराचे रूप नाम॥ रविता तेथे निख
ळ ब्रह्म॥ हाचि ज्याचा स्वभाव परम॥ तेचालते ब्रह्म वर्ततो देही॥ ४५॥ देहीव र्ततो विदेही॥ विदेह तैसे सा
चे रहे हे मास परम गुह्य॥ अर्जुनासी फाडे सांगीतले॥ ४६॥ रहा जेउ ते नव विक्रमी॥ आला नातळेध मी धर्म॥
हे ज्यासि कळवर्म॥ तचालते ब्रह्म वर्ततो देही॥ ४६॥ या परि मी नाना युक्ती॥ युद्धी बोधी त्या सुभद्रापती॥ तणे
ही मज करोनि विनंति॥ पुशील्या विभूति तुझ्या एशा॥ ४८॥ ज्या सांगीतल्या अर्जुनासी॥ त्याचि मी सागेन
तुज पासी॥ ऐसे पुरुष रत्नि उद्धवासी॥ निजविभूति या सांगीतल्या॥ ४९॥ उद्धवा ज्या पूशिल्या विभूति॥
त्या मात्या मज लान गणवेति॥ मी जगदात्मा त्रिजगती॥ संख्यासंख्यातीत गणी कोण॥ ५०॥ श्लोक॥
अहमात्मोद्धवामीषां भूतानां सुहृदीश्वरः॥ अहं सर्वाणि भूतानि तेषां स्थित्युद्भवाप्ययः॥ १॥ टिका॥
मी हृदयस्थ समर्थ हृदयी॥ त्या मज जीउ मागे का काही॥ त्यासी विमुख मी न हे कही॥ पूर्विस वहीई श्वर जे
॥ ५१॥ जीउ अति अडल्पणे॥ जे मागे मज कारणे॥ ते मी त्यासी अलोट देणे॥ यालागी म्हणणे ईश्वर मज॥ ५२॥

मी अत्मा असे हृदई ॥ हा विश्वास जयासि नाहि ॥ ते मृगजळाचे डोहि ॥ नावे सगट पाही बुडोगेले ॥ ५३ ॥
तथे नावकरावयाचे कष्ट ॥ वृथा गेले फुकट ॥ ते विसाधने सोसूनि कचाट ॥ साधने सकट बुडोगेले ॥ ५४ ॥ मा
झे प्राप्तीचे मुख्य वर्म ॥ मी हृदयी असे परब्रह्म ॥ हेचि ज्याचेनि उकर्म ॥ ते विभूति परम पे मासी ॥ ५५ ॥ मीस
र्व भूत हृदयवासी ॥ सुहृद सोयरा मी सर्वासी ॥ मी नियता ईश्वर ससी ॥ न्यामक भूतासि मिएक ॥ ५६ ॥
एवं सर्वभूताचा मी स्वामि ॥ ईय सर्व भूतते ते हीमि ॥ भूताचे जन्मभूमिचि भूमी ॥ उत्पत्यादि कर्मि मी कर्ता ॥ ५७ ॥
कृषि वळाचिय घरि ॥ मि सृजी पाळी संहारि ॥ ब्रह्मा विष्णु त्रिपुरारि ॥ गुणावतारि मि एक ॥ ५८ ॥ कर्माचि जेळी या
शाळी ॥ ते ही मी ह्मणे श्रीपति ॥ हे सामान्य बोलीलि स्थिति ॥ विशेष विभूति त्या ऐक ॥ ५९ ॥ ॥ श्लोक ॥ अहं गति
गीतिमतां कालः कलयतामहं ॥ गुणानां चाप्यहं साम्यं गुणिन्योत्पत्तिको गुणः ॥ १० ॥ ॥ टिका ॥ गतिमंतामाजी
जे गति ॥ ते मी ह्मणे लक्ष्मीपति ॥ गतिसी मारो निगति ॥ जाण निश्चयी सुबुद्धका ॥ ६० ॥ चेतनेने सर्वागिंती ॥ तेचे तनाचे
तन्याचि शक्ति ॥ चेतने सर्व इंद्रिय प्रवृत्ति ॥ एवं गति चि गति मि एक ॥ ६१ ॥ सकळ गतिचि परम गती ॥ प्राण्यासी मुख्य
हे मुक्ती ॥ ते मुक्ति सी मज माजी मुक्ति ॥ एवं गति चि गति मि एक ॥ ६२ ॥ सुर नर आकळीता ॥ ते जाण काळाचि सत्ता ॥
त्या काळाचा मि अकळिता ॥ जाण तत्व ता महाकाळ ॥ ६३ ॥ ति ही गुणाची साम्यावस्था ॥ ते मी जाण गा निजभक्ता ॥
अहंकारमय गुण जो धर्मता ॥ तो मि तत्वता ह्मणे हरी ॥ ६४ ॥ श्लोक ॥ गुणीनामहं सूत्रं महतां च महानहं ॥ सूक्ष्मा
णामहं जीवो दुर्ज्ञयानामहं मनः ॥ ११ ॥ गुणि ह्मणावया हे चि कारण ॥ ज्या मज माजी सूत्रक्रिया प्रधान ॥ मा

यचे प्रथम कार्य जाण ॥ तो गुणी मि संपूर्ण उद्धवा ॥ ६५ ॥ जगी आकाश थोर पाही ॥ ते मज माजी सकळ पन डाई
माझ्या महत्तत्वाचि नवाई ॥ मज ही निश्चयी नेमेनी ॥ ६६ ॥ महत्तत्व जे ज्ञान प्रधान ॥ ते मी होणे नारायण ॥
सूक्ष्मामाजी जीउ मि अपण ॥ अनादि का जाण अनंतसी ॥ ६७ ॥ दुर्जयामाजी मन ॥ त्यासी जी कार्य
या जाण ॥ मज वेगळे आंगवण ॥ नाही संपूर्ण आणि कासी ॥ ६८ ॥ मज लक्षीता मन आकळे ॥ मज
विसरता मन चौताळे ॥ मग न धरवे वेदशास्त्र बळे ॥ मन कळे मज विन ॥ ६९ ॥ मन ते चि मि आहे
मज चिंतिता ते विरोनि जाय ॥ मज विसरता ते पाहे ॥ मन से राजाय स्कू नाट ॥ ७० ॥ ॥ श्लोक ॥
हिरण्यगर्भो वेदानां मंत्राणां प्रणवस्त्रिवृत् ॥ अक्षराणामकारोऽस्मि पदानि छंदसामहम् ॥ १२ ॥ हिरण्य
वेद अध्यापक प्रसिध ॥ हिरण्यगर्भ मि म्हणे गोविंद ॥ माझेनि जगी अनुच्छेद्य वेद ॥ वेदवाद तो हि मी
७१ ॥ ओंकाराविण मंत्रश्रेणी ॥ ते जाण बाळकाचि कहाणि ॥ मंत्री ओंकार मी चक्रपाणी ॥ सकळ
मंत्र याचे निपावन ॥ ७२ ॥ अकार उकार मकार ॥ अर्धमात्रा उच्चार ॥ याना व त्रिविध ओंकार ॥ पावन मं
त्र येणेसी ॥ ७३ ॥ अक्षराच्या उच्चारासी ॥ तो अकार मी हृषीकेशी ॥ जाण निश्चयेसी उद्धवा ॥ ७४
छंदामाजी गायत्री छंद ॥ सकळ द्वंद्वामाजी निर्द्वंद ॥ तो मी म्हणे गोविंद ॥ पूज्य द्विज येणेचि मज ॥ ७५
श्लोक ॥ इंद्रोऽहं सर्वदेवानां वसूनामस्मि हव्यवाट् ॥ आदित्यानामहं विष्णु रुद्राणां नीललोहितः ॥ १३

देवामाजी मी इंद्र जाण ॥ वसूमाजी मी हुताशण ॥ आदित्यामाजी वामन ॥ रूद्रामाजी जाण निललोही
त ॥ ७६ ॥ ॥ श्लोक ॥ महर्षिणां भृगुरहं ॥ राजर्षीणामहं मनुः देवर्षीणां नारदोहं हविर्धान्यस्मि धेमु
षु ॥ १४ ॥ टिका ॥ शापूनि ब्रह्मा अपूज्य केला ॥ शिवाचा नेम त्यागीला ॥ विष्णुचे हृदयी लाता हाणीला
भृगु वाखाणिला श्रीवत्से ॥ ७७ ॥ ब्रह्मरूषी माजी मी पाव्न ॥ भृगु तो मी म्हणे अपण ॥ मनुरूप मि श्रीकृष्ण ॥ रा
जर्षी जाण मुख्यत्वे ॥ ७८ ॥ देवर्षीमाजी मुनि नारद ॥ तो ही मी म्हणे गोविंद ॥ कामधेनु अति शुद्ध ॥ स्वरूप प्र
सिद्ध ते माझे ॥ ७९ ॥ श्लोक ॥ सिद्धेश्वराणां कपीलः सुपर्णोहं पतत्रिणाम् ॥ प्रजापतीनां दक्षोहं ॥ पि
तृणामहमर्यमा ॥ १५ ॥ टिका ॥ सिद्धामाजी कपिल मुनिश्वर ॥ तो मी म्हणे शारंगधर ॥ पक्षामाजी ख
गेश्वर ॥ तो मि श्रीधर गरूडरूपे ॥ ८० ॥ प्रजापती मुख्य ॥ कृष्ण म्हणे तो मि दक्ष ॥ पितृगणामाजी अध्य
क्ष ॥ अर्यमा प्रत्यक्ष स्वरूप माझे ॥ ८१ ॥ ॥ मां विष्णुद्भवे दैत्यानां प्रल्हादमसुरेश्वरं ॥ सोमं नक्षत्रौषधीनां
धनेशं यक्षरक्षसाम् ॥ १६ ॥ टिका ॥ भक्ति प्रताप अगाध तो दैत्यामाजी प्रल्हाद ॥ नक्षत्र औषधीचा जो स्वामी च
द्रं ते म्हणे गोविंद स्वरूप माझे ॥ ८२ ॥ यक्षराक्षसामाजी थोर ॥ माझे स्वरूप तो कुबेर ॥ ज्याचे विश्वासे निरंतर
असे भांडार हरिचे ॥ ८३ ॥ ॥ श्लोक ऐरावतं गजेंद्राणां यादसां वरूण प्रभुं ॥ तपतांद्युमतां सूर्यम
नुष्याणां च भूपतिम् ॥ १७ ॥ टिका ॥ ऐरावत जो गजेंद्र ॥ तो मि म्हणे यादवेंद्र ॥ वरूण तो जळचरेंद्र ॥ ते म्हणे उपेंद्र
स्वरूप माझे ॥ ८४

स्वप्रभा प्रकाशनिष्ठ ॥ जगप्रकाशू निउटू ॥ तो सूर्य मी म्हणे वैकुंठ ॥ अतिखट निजतेजे ॥ ८५ ॥ मनुष्यामा
जी जो भोगिक्षीति ॥ सर्वभूते ज्याच्या हाति ॥ ज्याते बोलति भूपति ॥ ते मासी विभूति हरि म्हणे ॥ ८६ ॥ श्लोक ॥
उच्चैःश्रवास्तुरगाणां धातूनामस्मि कांचनं ॥ यमः संयमतां चाहं सर्पाणामस्मि वासुकिः ॥ १८ ॥ नागद्रा
मामनंतोहं मृगेंद्रः शृंगिरं च्छिणां ॥ आश्रमाणां महं तुर्यो वर्णानां प्रथमोऽनघ ॥ १९ ॥ टिका ॥ उच्चैश्रवा तु
ग जाती ॥ तो मी म्हणे कमळापति ॥ सुवर्ण धातुमाजी विभूति ॥ जी लागी कुळ तीनी लोक ॥ ८७ ॥ रउध सीमा
जी गहन ॥ यम धर्म मि अपण ॥ सर्पा माजी जाण ॥ मी नारायण वासुकी ॥ ८८ ॥ अनंत या नामे तो धरि ॥
तो नाग मि म्हणे श्रीहरि ॥ नखदंष्ट्रा मृग धरि ॥ त्यामाजी केसरि मी म्हणे देवो ॥ ८९ ॥ चतुराश्रमी सन्यास जाण ॥ तो
मी म्हणे नारायेण ॥ वर्णी मुख्य ब्राम्हण ॥ ते ब्रम्ह जाण बोलले ॥ ९० ॥ टिका ॥ ॥ तीर्थानां स्रोतसां गंगा समुद्रः
सरसामहं ॥ आयुधानां धनुरहं त्रिपुरघ्नो धनुष्मतां ॥ २० ॥ तीर्थसरिता माजी गंगा ॥ तो मी म्हणे श्रीरंग ॥
नडागि श्रेष्ठ तडाग ॥ समुद्र सांग मी म्हणे हरि ॥ ९१ ॥ अयुधी धनुष्य हातियेर ॥ ते मी म्हणे सारंगधर ॥ त्रिपुरा
रि मि धनुर्धर ॥ जेणे केला संहार त्रिपुराचा ॥ ९२ ॥ ॥ श्लोक ॥ शिखरेया नामस्म्यहं मेरुर्गहनानां हिमालयः
वनस्पतीनामश्वत्थ ओषधीनाम हं यवः ॥ २१ ॥ टि ॥ त्रिभुवन निवासस्थान महामेरु ॥ तो मी म्हणे शारंगधरु ॥
दुर्गम तो अतिदुर्धरु ॥ तो मी हिमगिरिवरु म्हणे कृष्ण ॥ ९३ ॥ रुक्षामाजी जो अश्वत्थु ॥ तो मि म्हणे कृष्णनाथु ॥

औषधी माजी अतिविख्यातु ॥ यव मी अच्युतु म्हणे वेगे ॥ ९४ ॥ ॥ श्लोक ॥ पुरोधसां वसिष्ठोऽहं ब्रह्मिष्ठानां बृ-
हस्पतिः ॥ स्कंदोऽहं सर्वसेनान्यामग्रण्यां भगवानजः ॥ २३ ॥ श्रीरामपुरोहित श्रेष्ठ देवो म्हणे तो मी वसिष्ठ
वेदवेत्यां माजी उद्भट ॥ सुरगुरु वरिष्ठ मी उद्धवा ॥ ९५ ॥ स्कंद सेनापति शिरोमणी ॥ तो मी म्हणे चक्रपाणी ॥ स्वधर्म
प्रवर्तकु अग्रगणी ॥ वंद्य ब्राह्मणि ते ब्रह्मा मी ॥ ९६ ॥ ॥ श्लोक ॥ यज्ञानां ब्रह्मयज्ञोऽहं व्रतानां अविहिंसनं ॥ वाय्वग्न्य-
र्काम्बुवाचामात्मशुचीनामप्यहं शुचिः ॥ २३ ॥ यज्ञामाजी ब्रह्मयज्ञ तो मी म्हणे सर्वज्ञ ॥ देव ऋषि पितृ भूतगण ॥
आब्रह्मभुवन जेणे तृप्त ॥ ९७ ॥ जीवमात्रासि पै जाण ॥ नेदावे दुःखवचन ॥ व्रतामाजी जे अविहिंसन ॥ ते मी श्री
कृष्ण स्वयें म्हणे ॥ ९८ ॥ एक वायुचेनि पवित्रपण ॥ एक अग्नी सत्य पावित्र जाण ॥ एक तेथ पवित्र करी जीवन ॥ एक
पावन वचनमात्रे ॥ ९९ ॥ एक बुद्धी सत्य पवित्र जाण ॥ या समस्तामाजी पवित्रपण ॥ ते माझे स्वरूप होणे श्रीकृष्ण ॥
मा पावनापावन मी एक ॥ २०० ॥ जे मी असेनि नामे पुनित ॥ हे सर्वांचे संमत ॥ त्यामाझे स्वरूप जे येथ ॥ परमपुनित पुनि-
ता ॥ २०१ ॥ ॥ श्लोक ॥ योगानामात्मसंरोधो मंत्रोऽस्मि विजिगीषतां ॥ आन्वीक्षिकी कौशलानां विक-
सुख्य ल्पः ख्यातिवादिनाम् ॥ २४ ॥ ॥ टीका ॥ विवेक धरूनि हातीं ॥ जो त्याग बाणवी जयाचा चित्तीं ॥
ते निवृत्ति चिनीतीं मी श्रीपती ॥ जाण निश्चितीं उद्धवा ॥ २ ॥ विवेकबंध योगामाजी असे रोधु ॥ तो योग
म्हणे मी गोविंदु ॥ जेणे प्रगटे परमानंदु ॥ समाधीबोधु साधकां ॥ २ ॥ आत्मानात्मविवेककेवळ ते

ते आन्वीक्षिकी विद्या कुशळ ॥ ते विद्या म्हणे मी गोपाळ ॥ विवेकप्रबळ माझेनी ॥ ४ ॥ वादामाजी वा
द अनंत ॥ जेथे विकल्पा नाही अंत ॥ तो वादु मी म्हणे अच्युत ॥ ऐके निश्चितविकल्प ॥ ५ ॥ आख्याति
अन्यथाख्याती ॥ शून्यख्याति सत्ख्याति ॥ अनिर्वचनीजे ख्याति ॥ तो वादु निश्चीति उद्धवा ॥ ६ ॥ ॥ श्लोक ॥
स्त्रीणां तु शतरूपाहं पुंसां स्वायंभुवो मनुः ॥ नारायणो मुनीनां च कुमारो ब्रह्मचारिणां ॥ २५ ॥ टीका ॥
शतरूपा आणि मनु ॥ ये दोनी म्हणे मी जनार्दनु ॥ मुनिमाजी नारायणु ॥ बदरिसे वुनी सदा असे ॥ ७ ॥
नैष्ठिक ब्रह्मचर्यधर ॥ माझे स्वरूप सनत्कुमार ॥ स्वयें सांगता हे श्रीधर ॥ जाणसाचा उद्धवा ॥ ८ ॥
॥ श्लोक ॥ धर्माणामस्मि सन्न्यासः क्षेमाणां बहिर्मतिः ॥ गुह्यानां सूनृतं मौनं मिथुनानामजस्त्वहम् ॥ २६ ॥ टी० ॥
भूता अभयदान उपक्रमु ॥ सर्वांभूती मी आत्मा परमु ॥ हा सन्न्याचा मुख्य धर्मु ॥ तो धर्म पुरुषोत्तमु स्वयें मी म्हणे ॥ ९ ॥
भूतासी काया वाचा मने ॥ दुःख नेदुनि सुख देणे ॥ या नाव सन्न्यासधर्म म्हणने ॥ तो धर्म म्हणे मी गोविंद ॥ १० ॥ अंतरि
शुद्ध नाही बाध ॥ दान चाउनि साहतो द्वंद्व ॥ ते क्षमा नोहे शुद्ध ॥ ऐका विनोद क्षमेचा ॥ ११ ॥ अंतरि टसावले परब्रह्म
बाह्य सर्वभूति आत्मा सम ॥ ते क्षमा म्हणे मी पुरुषोत्तम ॥ द्वंद्वाराम बाधिना ॥ १२ ॥ असत्य पापी सकळ सृष्टी ॥ असत्या
माजी पापकोटि ॥ असत्याचि खोटि गोष्टी ॥ जो ते पोटि सांडीना ॥ १३ ॥ उभयलोकी की खोटपणे ॥ असत्य बहिर्मु
खनाणे ॥ ते मनिहूनि सांडणे ॥ तो म्या श्रीकृष्ण वरिजे ॥ १४ ॥ ते गुह्यामाजी अति गुह्य जाण ॥ सत्य वाचा का मनी हूनि

मौन॥ ते मि ह्मणे मधुसूदन॥ सत्समीय आणि निज गुह्य॥१५॥ स्त्रीचे देह द्विधा जाण॥ मनुष्य तरूपा मूळ
मि तरूपा मूळी मैथुन॥ ते मी ह्मणे नारायेण॥ मनुष्य स्रजन सद्भावे॥१६॥ ॥श्लोक॥ संवत्सरोस्मि निमिषे
ष्वृतूनां कुसुमाकरः॥ मासानां मार्गशीर्षोहं नक्षत्राणां तथाभिजित्॥२८॥ टिका॥ सावधाने अति
क्रमून न चुकता पळ पळ॥ सत्सरात्मक जो काळ॥ तो मी गोपाळ स्वये ह्मणे॥१७॥ नसरेणूपासोनि जाण
लव निमिष दिनमान॥ संवत्सरे वरी सावधान॥ गणिमी सकर्षण काळगणना॥१८॥ मधु माधव संयुक्त॥ ऋ
ष्या ह्मणे तो मी ऋतू॥ मार्गशीर्ष मासांतु॥ जो धान्यपाक युक्त आल्हादि॥१९॥ गणिता न यपंचांगांत॥ नक्ष
त्री असोनि सदा गुप्त॥ अव्यक्तपरिस ज्ञाना प्राप्त॥ तो मी अभीजीत ह्मणे हरि॥२०॥ ॥श्लोक॥
अहं युगानां च कृतं धीराणां देवलोऽसितः॥ द्वैपायनोस्मि व्यासानां कवीनां काव्य आत्मवान्॥२८
युगामाजी कृतायुग॥ ते मि ह्मणे श्रीरंग॥ जेथ संपूर्ण धर्म सांग॥ अधर्म भाग असेना॥२१॥ निज धैर्य
अति अतुल॥ असित देवल धैर्यवंत॥ तो मी ह्मणे अच्युत॥ जाण निश्चीत उद्धवा॥२२॥ वेद विभागी राज
हंस॥ जो कादृयपान व्यास॥ तो मी ह्मणे हृषीकेश॥ निवडुनि द्विजासी दिधले वेद॥२३॥ कवित्यामा
जी परमार्थ ज्ञाता॥ उशना कवि जाण तत्वता॥ तो मी ह्मणे रमाभर्ता॥ निजात्म कविता मी शुक्र॥२४
॥श्लोक॥ वासुदेवो भगवतां त्वं तु भागवते ब्वहं॥ किंपुरुषाणां हनुमान् विद्याध्राणां सुदर्शनः॥२९॥

॥ टिका ॥ षडगुणभाग्यवंत ॥ पूर्णीशो ज्ञा भगवंत । वसुदेव नामे विख्यात ॥ जाणतोमियथ श्रीकृष्ण ॥ २५ ॥ भा
गवतामाजी अति गहन ॥ उद्धवा तो तुमी जाण । ऐसे बोलता श्रीकृष्ण । उद्धवे श्री चरण वंदिले ॥ २६ ॥ उद्धवे कृ
रितान मन कृष्णे दिधले आलिंगण ॥ अंनदे कोंदले त्रिभुवन ॥ स्वानंदघन तुष्टला ॥ २७ ॥ उद्धव आणि श्रीकृष्ण
दोनियेक जाले जाण ॥ मितूजे बोलिला श्रीकृष्ण । ते उद्धवासी आपण सत्य खुदावी । २८ । दोघाचे मोडीले दोनि
पण ॥ उद्धव जाला श्रीकृष्ण । कृष्ण आगी उद्धवपण ॥ सपूर्ण जाण बाणले । २९ । तेणे उद्धव जाला विस्मीत । नावे
कै स्वाधला अपणांत ॥ मीच कृष्णाचा प्रिय भक्त । हे जाणे निअनंत बोधिला । ३० । वानरामाजी हनुमंत ।
श्रीय तोमि कृष्णनाथ ॥ तव उद्धव जाला गर्वहित ॥ त्रा जला पोटातनत कानी । ३१ । जेथ वानर आणि वनचर । मज
हुनि कृष्णाचे परिकर ॥ नकळे हरिभक्ताचा पार । मी कोण किंकर तेठाई । ३२ । जेथे वानर आणि वनचर । मज
ऐसे विचार निचिता ॥ सेवेचि न मीले कृष्णनाथा ॥ तु स्या विभूती अचुविता कृपेने तत्व ता मज सांग । ३३ । तव हासो
नियाश्रीधर । काय बोलीला उत्तर ॥ सुदर्शन जो वि द्याधर । तो विभूति साचार पै मोसी । ३४ । श्लोक । रत्नानां
पद्मरागोऽस्मि पद्मकोशः सुपेशसां ॥ कुशोऽस्मि दर्भजातीनां गव्यमाज्यं हविःष्वहं । ३५ ॥ ॥ टीका ।
रत्नामाजी जो पद्मराग तो मी म्हणे श्रीरंग ॥ मनोहर रिमाजी अ व्यंग । हरि म्हणे सांग पै अकाव तो मी । ३५ ।
दर्भमाझारि । कुश तो मी म्हणे श्रीहरि । सकळ हविष्याचा सिरि । गोघृत श्रीहरि स्वयम म्हणे ३६

॥ श्लोक ॥ व्यवसा नामहं लक्ष्मीः कितवानां छल गरुः तितिक्षूणां सत्वं सत्त्वतामहं ॥ ३१ ॥
व्यवसायाचे व्यवस्थिति ॥ द्यानयुक्त अतीसपति ॥ ते लक्ष्मी मी म्हणे श्रीपति ॥ जाण निश्चीति उद्धवा ॥ ३७
कपटाचिये कपटगति ॥ अगम्य जे छळण स्थीति ॥ ते मी छळ्यामाई कमूर्ति ॥ अतर्क्य युक्ति छळणाचि ॥ ३८
ब्रह्माचे आंगी निजजीविता ॥ जीवासी ब्रह्म सायुज्यता ॥ ते कपटाचा मीचि कर्ता ॥ देवादिकं तां अत्र्यां
३९ ॥ आम्ही माया नियते म्हणविति ॥ तो दिठी उटकी लोमा ही निभ्राति ॥ ब्रह्मा टकिला वच्छा हरणार्थी ॥ टक
उ निश्चीतु मी एकु ॥ ४० ॥ सहनशीलीं सहन शक्ती ॥ ते मी म्हणे कमळापति ॥ सात्वीकाचि निज सत्वशती
ते मी श्रीपती स्वये म्हणे ॥ ४१ ॥ ॥ श्लोक ॥ ओजः सहो बलवतां कर्माहं विद्धि सात्वतां ॥ सात्वतां न
वमूर्तिनामादिमूर्तिरहं परः ॥ ३२ ॥ टीका ॥ बळवंताचा राई प्रबळ ॥ मनोबळ शरीरबळ ॥ धैर्यबळ ते मी गो
पाळ ॥ जेणें अनुमाळ डंडळीना ॥ ४२ ॥ भक्ताच्याठाई भजन कर्म ॥ जेणे माझें अनिवारप्रेम ॥ ते कर्म मी पुरुषोत्तम
भक्तकाम निरंजनु ॥ ४३ ॥ नवव्यूह अर्चन स्थिति ॥ सात्वता ध्यान व मूर्ति ॥ त्यात वासुदेव प्रथम स्थिति ॥
एक व्युसति नवाचि ॥ ४४ ॥ वासुदेव संकर्षण ॥ अनिरुद्ध आणि प्रद्युम्न ॥ हयग्रीव नारायण ॥ वराहवामन
नरसिंह ॥ ४५ ॥ हे नवव्यूहाचि व्यूसति ॥ या माजी मी प्रथम मूर्ति ॥ येर आठही माझ्या विभूति ॥ जाण नि
श्चीति उद्धवा ॥ ४६ ॥ हयग्रीव वेदमूर्ति ॥ तेथे श्रीव्यासे करूनि भक्ती ॥ साधीली वेदप्राप्ती हे केली ख्याति तिही
लोकी ॥ ४७ ॥ नारायण निजमूर्ति ॥ श्रद्धेने करूनि भक्ति ॥ चतुःश्लोकि ज्ञानें [illegible] ॥ पावोनि निश्चीती ब्रह्मा आला स्थि
॥ ४८

श्वेतवराहमहामूर्ती ॥ धरेने करुनि पूर्णभक्ति ॥ तिसउद्धरुनि रूपामूर्ति ॥ अभिनव कांतिउनपिली ॥
मोझीनिजमूर्तिवामन ॥ देवी करुनिपूर्णभजन ॥ याचा छेवेकी बांधोन ॥ देवाचासन्मान स्वाधीकारकेला
॥ ५० ॥ नरहरिदिव्यमूर्ति ॥ प्रल्हादे करूनिअनन्यभक्ति ॥ मिसर्वात्मा सर्वांभूती ॥ लोकप्रतीतिविश्वासिली जेणे ॥ ४९ ॥
संकर्षणश्रेष्ठमूर्ति ॥ सेकाम कामुक्ति करुनिभक्ति जैजेकाम वांछीति प्रभारवें केली भक्ति ॥ अर्पूनियारेवती ॥ ५१
नंदस्थीतिनिमाल ५२ प्रद्युम्नकाममूर्ति सकामकामुकिकरूनियाभक्ति जेजे काम वांछीति तेतेनिश्चीति स्या
तोपुरवी ॥ ५३ ॥ पूर्णांशोश्रीप्र स्थिति ॥ वसुदेवमि आदीमूर्ति ॥ लीलेने तारिले नेणो किति ॥ तथीलनिजमूर्ती
भक्ति उद्धवा अर्जुनी नांदे ॥ ५५ ॥ अनि उद्धव मासानिजसरवी ॥ शिवा ह्याकेलीउखी ॥ बाणासुर तारिला देखो ॥
सात्यकीचित्ररेखानारदाझी ॥ ५४ ॥ नवभक्ति नव मूर्ति ॥ तथील भक्तिचि स्थिती ॥ उद्धवाम्या तुजप्रति ॥ यथार्थग
तिसांगितली ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ विश्वावसुः पूर्वचित्तिर्गंधर्वाप्सरसामहं ॥ भूधराणामहं स्थैर्यं गंधमा
त्रमहं भुवः ॥ ३३ ॥ टिका ॥ ज्याचे गायन अतिपूर्व ॥ जो विश्वावसु गंधर्व ॥ तो मी म्हणे माधव ॥ ऐक उद्धवा
सावध ॥ ५७ ॥ नृत्य करूनिया मनोहरा ॥ सबाह्य सद्भावे सुंदरा ॥ पूर्वचिति जे अप्सरा ॥ ते मी म्हणे नोवरा
भीमकीचा ॥ ५८ ॥ पर्वतीमाजी जे स्थैर्यपण ॥ तो मि म्हणे नारायण ॥ पृथ्वीमाजी गंध जाण ॥ तो मी श्रीकृष्णा
स्वयम्हणे ॥ ५९ ॥ श्लोक ॥ अपांरसश्च परमस्तेजिष्ठानां विभावसु ॥ तेजिष्ठे प्रभासूर्येंदुताराणां ॥
ऊंनभसः परः ॥ ३४ ॥ टिका ॥ उदकाचा गायी सुरसु ॥ तो मी म्हणे श्रीनिवासु ॥ तेजीष्ठामाजी जो प्रकाशु

तो मि निज तेजों शक्र उद्धवा ॥ ६० ॥ चंद्र सूर्य ताराचा राशी ॥ जे तेज ते मासे पाही ॥ अनाहत ...
ही ॥ जो गगणासी केही नातळे ॥ ६१ ॥ श्लोक ॥ भ्रमण्यानां बलिरहं विराणामहमर्जुनं भूतानां स्थि
तिरुत्पत्ति रहं वै प्रतिसक्रम ॥ ३५ ॥ टिका ॥ भ्रमणभजनि बळीचि थोरि ॥ तो मी कृष्णा म्हणे निर्धारि ॥ भ्रम
णभजन प्रेमे करि ॥ मी बळिचा द्वारि द्वारपाळ ॥ ६२ ॥ नरावतार अतिसंपन्न ॥ पांडुनामा जो वीर अर्जु
न ॥ तो मि म्हणे नारायण ॥ जीव प्राण तो माझा ॥ ६३ ॥ भूताचि उत्पत्ति स्थिति ॥ ते मी म्हणे श्रीपति ॥ भूतासि जे
प्रळय गति ॥ ते ही मि निश्चीति उद्धवा ॥ ६४ ॥ श्लोक ॥ गत्युक्त्युत्सर्गोपादानमानंदस्पर्शलक्षणं ॥ आस्वाद
श्रुत्यवघ्राणमहं सर्वेंद्रियेंद्रियं ॥ ३६ ॥ टिका ॥ ज्ञान कर्म उभय इंद्रीय ॥ त्या इंद्रियाचे मी इंद्रियपाहे ॥ त्याचि
क्रीया जे जे आहे ॥ ते मासेनि होय अभिव्यक्त ॥ ६५ ॥ गति ग्रहण गमन ॥ उत्सर्ग आणि मोहन ॥ दर्शन स्पर्शन
घ्रान ॥ श्रवण स्वादन माझेनि ॥ ६६ ॥ ते इंद्रिये क्रीयचे चळन ॥ तिळभरि न के मज विण ॥ ऐक त्याचे हि लक्षण
तुज मि सपूर्ण सांगेन ॥ ६७ ॥ मी मनाचे हि माहमन ॥ नयनाचे ही नयन ॥ स्पर्शीचि ही स्पर्शन ॥ जीव्हेचि
जाण निज जिव्हा ॥ ६८ ॥ मि घ्राणाचे ही निज घ्राण ॥ श्रवणाचे आदि श्रवण ॥ ग्रहणाचे निज ग्रहण ॥ ग
तीचि जाण मि गति ॥ ६९ ॥ मी आनंदाचा आनंद ॥ मी बुद्धिचा ही प्रबोध ॥ सकळ इंद्रीयाचा संबोध ॥ तो
मी मुकुंद उद्धवा ॥ ७० ॥ मी वाचेचि वाचा साव काश ॥ मी परेचा ही परेश ॥ सकळ इंद्रीयाचा मि देश ॥ या
लागी हृषिकेश नाव माझे ॥ ७१ ॥ श्लोक ॥ पृथिवी वायुराकाश आपो ज्योतिरहं महान् ॥ विकारः पुरुषो

१ यत्कं रजः सत्वं तमःपरं ॥ ३५ ॥ टी० । तत्व सख्या पचवीस ॥ श्रीगुण घातल्या अठ्ठाविस ॥ एकस्याचा
हीविलास ॥ सांवकाशसांगेन ॥ ७२ ॥ अहंम ह तत्व पच तन्मात्रा । डास्छळ प्रकृति कुसुमाश । महाभूतें इंद्रीय
अकरा ॥ हे षोडशाविकाराचिसंख्या ॥ ७३ ॥ यातमि व्यात्मा प्रकृतिपुरुष । तत्वसख्यापंचविस ॥ प्रकृतिमाजी गु
णाचावास ॥ डासतत्वविलासतत्वाचा ७४ ॥ प्रकृतिगुणाविकार । तत्वसंख्यानिधार । हाजोभ्यासागीतलावि
च्यार । तेपरात्पर स्वरूप मासे ॥ ७५ ॥ श्लोक ॥ अहमेतत्प्रसख्यानं ज्ञानंतत्व विनिश्चय : मयेश्वरेणजीवेन गु
णेनगुणिनाविना ॥ सर्वात्मनापिसर्वेननभावोविद्यतेक्वचित् ॥ ३८ ॥ टी० । एवं पचविस तत्व व्याख्यान
तें अवघाचें मी जाण ॥ यागेणण्याचे गणित ज्ञान । तेंही मी आपण म्हणे देवो ॥ ७६ ॥ हे ही जाणलेंजेलक्षण ।
तेंहीदेवो म्हणे मि आपण ॥ मजवेगळा अणुप्रमाण ॥ सर्वथाजाण असेना ॥ ७७ ॥ जीव आणी ईश्वर गुणी आ
णीगुणातार । क्षेत्र क्षेत्रनिर्धार ॥ सर्व ही साचारमिचिमी ॥ ७८ । मजवेगळ अनुमात्र । उरले नाही गा स्वतंत्र
मीसर्वांसासर्वत्र । कवेकचिन्मात्रतें ही मी ॥ ७९ ॥ मजवेगळे यथे काही । उद्धवा गा उरलें नाही । सर्वसाधरण
पाही ॥ सर्वदेहीअसे मी ॥ ८० ॥ उद्धवा ऐसे म्हणसी काही । संक्षेपु न करावा । ही विस्तारू न चलेयगाई । एकतं
हीसांगेन ॥ ८१ ॥ श्लो० ॥ संख्यानं परमाणूनां कालेन क्रियते मया । न तथा मे विभूतीनां सृजतोऽडानि को
टिशः ३९ टी० पृथ्वीचियापरमाणुकणो ॥ मीकाळरूपे करिगणना । परिविभूतिसंख्या प्रमाणा ॥ मासेनि

ही जाण न गणवती ॥ ८२ ॥ म्या सृजिले अनंत गोळ ॥ ते मज गणवतिना सकळ ॥ मा विभूति माझ्या केवळ
कोण तो डाळगणु शके ॥ ८३ ॥ मी सर्वज्ञ श्रीनारायण ॥ माझ्या विभूति मज जाण ॥ गणावया नाही आंगवण ॥
मा निरूपण केवि सांगो ॥ ८४ ॥ मनुष्यामाजी विभूति ॥ ना दर्से कोणे स्थिति ॥ ते खुण सांगेन तुज अति ॥ एकनि
श्चीति उद्धवा ॥ ८५ ॥ श्लोक ॥ तेजः श्रीः कीर्तिरैश्वर्यं ह्रीस्त्यागः सौभगं ॥ वीर्यं तितिक्षा विज्ञानं यत्र यत्र स मेंऽशकः
॥ ४० ॥ टी० ॥ ज्याचि अबळ प्रतापशक्ती ॥ तेथे निरंतर लक्ष्मीचि वस्ती ॥ ज्यासी मर्यादा नाही संपत्ति ॥ ज्याचि उदार
कीर्तिस्वधर्मी ॥ ८६ ॥ ज्याच्या ऐश्वर्याचि परमगति ॥ आसेवरि नेमी त्रिजगति ॥ ज्याचि अनावर दानस्थिति ॥ जेथे
भाग्याचि उसति नीचनविदिसे ॥ ८७ ॥ ज्याचे सामर्थ्य अति दुर्धर ॥ कोणि बोलो शकेना उत्तर ॥ ज्याचे सौभाग्य
मनोहर ॥ आल्हादकर जननयना ॥ ८८ ॥ ज्यासी सहनशीळ तेचि वोज ॥ ज्यासी नीच कर्माचि लाज ॥ जो
विज्ञानाचे भोज ॥ सहजचि निजनाचत ॥ ८९ ॥ इये लक्षणे जथवर्तति ॥ तो जाण माझी विभूति ॥ यात एका
लक्षणाची जेथ प्राप्ती ॥ ते ही विभूति पै माझी ॥ ९० ॥ श्लोक ॥ एतास्ते कीर्तिताः सर्वाः संक्षेपेण विभूतयः ॥
मनोविकारा एवैते यथा वाचाभिधीयते ॥ ४१ ॥ टी० ॥ केवळ संकोच संक्षेपस्थिति ॥ म्या सांगीतल्या ज्या विभू
ति ॥ सा मनोविकार प्रतिती ॥ जाणनिश्चीति उद्धवा ॥ ९१ ॥ साधकाचे साधनस्थिति ॥ सत्य जाणाव्या माझ्या विभू
ति ॥ विच्यारिता परमार्थगति ॥ तरि कल्पिता या मनोजन्या ॥ ९२ ॥ माझे स्वरूप अद्वैत जाण ॥ नाही नाव रूप गुण

वर्ण ॥ तेथ नाना विभूलक्षण ॥ मिथ्या जाणवाचिक ॥ ९३ ॥ श्लोक ॥ वाचंयच्छ मनो यच्छ प्राणान् यच्छेंद्रि
याणि च ॥ आत्मानमात्मना यच्छ न भूयः कल्पसेऽध्वने ॥ ७२ ॥ ॥ टीका ॥ माझे स्वरूप नित्य निर्विकार
मन बुद्धी वाचा न करे पार ॥ तेथ बापुडि इंद्रिय कि कर ॥ प्राण निर्धारिते नेणे ॥ ९४ ॥ यालागी राम रमा अनुक्र
मी ॥ मन बुद्धि येवाचा नेमी ॥ प्राण नेमुनि प्राणधर्मि ॥ आत्मारामी पावसी ॥ ९५ ॥ मन बुद्ध्यादि इंद्रियनेम ॥ क
रावयाचे न कळे वर्म ॥ म्हणशी तरि ताअनुक्रम ॥ एक एक मसांगेन ॥ ९६ ॥ वाचा नेमावि माझे निनामे
मन नेमावे ध्यान संभ्रमे ॥ प्राण नेमावा प्राणायामे ॥ इंद्रिय दमनें नेमावी ॥ ९७ ॥ बुद्धी नेमावि आत्मविवे
के ॥ जीव नेमावा परमात्मसुखे ॥ एतकेन तु अवश्यके ॥ होशी कौतुके मद्रूप ॥ ९८ ॥ मद्रूप जालीया पाठी ॥ हा
नेम करणे नाही ज्याचा पोटी ॥ तो भोगी दुःखाचिया कोटि ॥ एक एक गोष्टि सांगेन ॥ ३०० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥
यो वै वाङ्मनसी सम्यगसंयच्छन् धिया यतिः ॥ तस्य व्रतं तपो दानं स्रवत्याम घटांबुवत् ॥ ७३ ॥ टीका ॥
ध्या सागी तत्मा नेमाचे निगुति ॥ मन बुद्धी इंद्रियपंकी ॥ जाणेमी नासा क्षेप स्थिति ॥ त्याचे साधने हो तिने
श्वर ॥ १ ॥ ह्याचे व्रत तप दान ॥ योग याग स्वाध्याय ज्ञान ॥ काचे भांड्यातिल जीवन ॥ तैसी जाण नासति ॥ २ ॥ जे
विराखे माजीकेला होम ॥ का आंदोचा अचरला कर्म ॥ कुपात्रि दान धर्म ॥ तैसा संभ्रम साधना ॥ ३ ॥ उख
रि परिलाबिज ॥ का गोळक अवतिला दीज ॥ डोहळ्याचे सोहळे भोगवि वाज ॥ तैसी गाज साधना ॥ ४ ॥

मग संसार न पडे दिठि ॥ खुंटे ... जन्ममरणाचीया ॥
... गमनागमन ... ९९ ऐसा सांगीत

या परि गानि श्रीति ॥ विष्णु स्तने मना हीचिति ॥ याची साधने वृथा जाति ॥ हतो हाति उद्धवा ॥ ५ ॥ यालागी
मनाइंद्रीय वृत्ती ॥ नेमाव्याये थानि गुति ॥ हेचि उद्धवा भ्रति । स्वय श्रीपतिसांगत । ६ ॥ श्लोक ॥ तस्मान्मनो
वचः प्राणान् नियच्छेत्मत्परायणः मद्भक्तियुक्तया बुध्या ततः परिसमाप्यते ४४ टीका ॥ ॥ इति श्रीम
भागवते महापुराणे ॥ एकादशस्कंदे षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ मन बुद्धी इंद्रीय प्राण ॥ अवश्य नेमावि
गाजाण ॥ इति करोनि सावधान ॥ माझे भजन जो करि ॥ ७ ॥ भेद करिता माझी भक्ती ॥ विषयरास नाज
ळोनि जाति ॥ निर्विकल्प उपजे शांति ॥ माझे भक्तीपंथि चालति ॥ ८ ॥ चालता माझे भक्ति पंथि ॥ सकळ साध
ने जळोनि जाति ॥ भाव प्रगट श्रीपति ॥ करि संसारनिवृत्ती नीज भक्ता ॥ ९ ॥ होका माझीया निज भक्ता ॥ सं
सार बाधचि व्यथा ॥ ते लाजम जभ गंवता ॥ गा झुनि जभक्ता मी नेदी ॥ १० ॥ प्रल्हाद गा जीता जगजेठी ॥ मी प्रगट
लो फाडे कळी ॥ वैकुंठ साडुनि उठाउठि ॥ गजेंद्रासाटि पावलो ॥ ११ ॥ द्रौपदि गांजीतात काळी ॥ म्या कोरवाची
तोंडे केली काळी ॥ आगीने गांजीता गोवळी ॥ म्या प्राशिला ते काळी दावाग्नी ॥ १२ ॥ गोकुळ गांजीता सुरपति ॥ म्या
गोवर्धन धरिला हाति ॥ की गोपिकाचि पुरवावया आर्ती ॥ मि जालो श्रीपति का मारा ॥ १३ ॥ अर्जुन प्रतिज्ञेच
प्राप्ती ॥ म्या दिवसा लपविला गभस्ती ॥ लाउनि जयद्रथा सिख्याति ॥ सभ द्रापति वाचविला ॥ १४ ॥ अबरूषीचे
गर्भवास ॥ म्या सोशीले सावकाश ॥ उणे अपुल्या निजभक्तास ॥ मि हृषीकेश यावो नेदि ॥ १५ ॥ भक्ताचिया पायी
चि माति ॥ मि हृदयी वाहे श्रीपति ॥ वानरे वनचरे भावार्थी ॥ म्या आपुले पाति बैसविले ॥ १६ ॥ यालागी उद्धवा पु

ओवीभागवत

पुढतपुढती ॥ मी सांगे करावि माझीभक्ती ॥ माझे भजनि माझी प्राप्ती ॥ अवतीर्णापावति मद्भावे ॥ १७ ॥
मद्भावे करिता माझी भक्ति ॥ मी अनंत असतु डे त्याच्या हाति ॥ श[illegible] कामा राहो या भक्ता प्रति ॥ भक्तीचि
प्राप्ती मज ऐसी ॥ १८ ॥ माझीय भक्ती परते ॥ सुगम साधन नाही येथे ॥ हे जाणोनि म्या तूते ॥ भजनप
थे लाविले ॥ १९ ॥ लाविल्या लागे सद्भक्ति ॥ ते संसार कापुडे तोकिति ॥ हेळ सूनि चारि मुक्ती ॥ निजसुख
भोगिति मद्भक्त ॥ २० ॥ मद्भक्ताचे महीमानें ॥ ऐसे बोलू या श्रीकृष्ण ॥ उद्धवासी जाण करवा नो ॥ २१ ॥ तेणे कृ
ष्णाकराग्र स्पर्शे ॥ उध्धवासि झाले कैसे ॥ व्याल्ल धेनुचे निवारसे ॥ वत्स जैसे हुंबर ॥ २२ ॥ जेविकाळ्ग ताचंद्र क
र ॥ स बाह्य निवो लो हे चकोर ॥ मेघ देखोनि मयोर ॥ नृत्य तहर स्वानंदे ॥ २३ ॥ यापरि उद्धव जाण ॥ स्वानंदे
झाला परिपूर्ण ॥ विसरला देवभक्तपण ॥ कृष्णाही कृष्णपण विसरला ॥ २४ ॥ यापरि भक्ति सुखा ओत ॥ दोघही
ऐक्य झाले उन्मत ॥ परमानंदांचा तेथ ॥ धेडा नाचत स्वानंदे ॥ २५ ॥ या लागी भक्ती सुखाचि गोडी ॥ आ
त्मविण न कळे कुडि ॥ उद्धव भजनाचे कुळवाडी ॥ जोडला जोडी श्रीकृष्ण ॥ २६ ॥ एका जनार्दने कारण ॥ भ
जनसूखाचि उर्णखुण ॥ तो एक जाणे संपूर्ण ॥ भक्ती जीवन जीव्हाळा ॥ २७ ॥ जेणे निजभक्ताचा जीव्हा ळा
तो गोकुळी होउनि गोवळा ॥ क्रीडानि त्याचि याखेळो मेळा ॥ गोपीकागोपाळा उध्धारिले ॥ २८ ॥ स्वयखेळो
नि त्याचि या खेळा ॥ उध्धरिले गोपाळा ॥ हे नवल नव्हे त्याचि कळा ॥ उद्धारली लाते ऐका ॥ २९ ॥ पर्वत पाषाण

स

तृण तरूवर ॥ भुंग मगर मत्स्य मृग ॥ व्याघ्र वनचर विखार । पारापत मयूर आदिकरूनि । ३० येणेसि समवे
त ॥ गोकुळींचे जीव समस्त ॥ स्वयें उद्धरि श्रीकृष्णनाथ ॥ कृपाळु समर्थ स्वलिला ॥ ३१ ॥ कापि तृणचनं
पुण्यारा ॥ सीतेचिया वियोगद्वारा ॥ रीसा आणी वानरा ॥ उद्धरिनि शाचरा ॥ रघुनाथ ॥ ३२ ॥ सेवे नि उ
तरले रिसवानर ॥ युद्धे तारिले निशाचर ॥ हे नवल काहीं न के थोर ॥ एक उद्धार लीला साची ॥ ३३ ॥
आयोध्यापासून लंके परियंत ॥ मार्गी रिक्ष वृक्षी पाषाण पर्वत ॥ तृणादि जीव समस्त ॥ उद्धरि रघुनाथ स्व
लीला ॥ ३४ ॥ एवं नाना अवतारी जनार्दन ॥ यापरि उध्धरि सकळ जन ॥ तेणें यकायकु केला पावन ॥ हे नवलं
कोणे मानावे ॥ ३५ ॥ परि नवल एक केले मोटे ॥ मज मूर्खाचे मुखवटे ॥ श्रीभागवत केले बोलमहाटी ॥ हे आश्च
र्य वाटे मासे मज ॥ ३६ ॥ यालागी एका जनार्दना शरण ॥ ज्याचि कृपा एकी परिपूर्ण ॥ ज्याचे स्मरोनि चरण ॥
केला संपूर्ण सोळावा ॥ ३७ ॥ इति श्रीभागवते महापुराणे ॥ एकादशस्कंधे श्रीकृष्ण उध्धव संवादे ए
काकार टिकायां विभूतियोगो नाम षोडशोध्यायः ॥ १६ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीविठ्ठलार्पणमस्तु ॥ श्लोक
संख्या ॥ ४४ ॥ ओव्या ॥ ३३८ ॥ एकूण संख्या ॥ ३८२ ॥ ६६ ६६ ६६ ६६

कृष्ण गोविंद हे राम नारायण श्रीपते वासुदेवा ऽ चिंति श्री निधे । अच्युतनंत हे माधवा धोक्षज द्वारका

नायक